

VIJEĆE EUROPE
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br.2839/08
Željko KNAPIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 4. lipnja 2009. godine u vijeću u sastavu:

Christos Rozakis, *predsjednik*,
Nina Vajić,
Khanlar Hajiyev,
Dean Spielmann,
Svere Erik Jebens,
Giorgio Malinverni,
George Nicolaou, *suci*

i Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen 4. siječnja 2008. godine, uzimajući u obzir očitovanje koje je podnijela tužena država i odgovor na očitovanje koje je dostavio podnositelj zahtjeva, nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, g. Željko Knapić hrvatski je državljanin rođen 1957. i živi u Čakovcu. Pred Sudom ga je zastupao g. M. Ramušćak, odvjetnik iz Varaždina. Hrvatsku Vladu („Vlada“) je zastupala njena zastupnica gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

Dana 30. prosinca 2004. godine Općinsko državno odvjetništvo u Varaždinu optužilo je podnositelja zahtjeva pred Općinskim sudom u Varaždinu za prijetnju. Podnositelj zahtjeva je odlučio braniti se sam i u postupku pred sudom nije imao pravnog zastupnika. Na prvom ročištu održanom 11. srpnja 2005. godine svjedočili su podnositelj zahtjeva i jedan svjedok.

Na početku ročišta zakazanog za 8. rujna 2005. godine u 12:30 sati supruga podnositelja zahtjeva pristupila je predsjedniku vijeća i u ime podnositelja zahtjeva zatražila odgodu ročišta. Predočila je medicinsku dokumentaciju iz koje je bilo vidljivo da je podnositelj zahtjeva bio povrijeđen 4. rujna 2005. godine i da nije mogao hodati. Sudac je, međutim, nastavio voditi ročište, na kojemu su saslušana tri svjedoka, koja je predložilo državno odvjetništvo. Državno odvjetništvo je dalo i svoju završnu riječ i rasprava je

zaključena. Utvrđeno je da je podnositelj kriv za ono za što je bio optužen te mu je izrečena kazna zatvora od tri mjeseca.

Dana 4. listopada 2005. godine podnositelj zahtjeva je, sada uz pravnog zastupnika, podnio žalbu u kojoj je tvrdio da pobijana presuda nije imala odgovarajuće obrazloženje, da su razlozi koje je dao raspravni sud bili kontradiktorni i da je činjenično stanje bilo pogrešno utvrđeno. Županijski sud u Varaždinu je dana 2. studenog 2005. godine odbio žalbu i potvrdio prvostupanjsku presudu.

Dana 30. prosinca 2005. godine podnositelj zahtjeva je podnio zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude. Taj je zahtjev Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio dana 9. ožujka 2006. godine zbog toga što podnositelj zahtjeva nije konkretno naveo niti jedan od razloga za podnošenje toga zahtjeva prema mjerodavnim odredbama Zakona o kaznenom postupku. On je umjesto toga tek pobijao činjenična utvrđenja nižih sudova, što nije razlog za podnošenje zahtjeva za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude.

Dana 16. listopada 2006. godine podnositelj zahtjeva zatražio je od Općinskog državnog odvjetništva u Varaždinu da Vrhovnome sudu Republike Hrvatske podnese zahtjev za zaštitu zakonitosti. Ovaj zahtjev je odbijen dana 11. srpnja 2007. godine.

B. Mjerodavno domaće pravo

1. Mjerodavni dio Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine”, br. 110/1997, 27/1998, 58/1999, 112/1999, 58/2002, 143/2002 i 62/2003) glase kako slijedi:

Članak 435.

„(1) Protiv pravomoćnih sudskih odluka i protiv sudskog postupka koji je prethodio tim pravomoćnim odlukama državni odvjetnik Republike Hrvatske može podignuti zahtjev za zaštitu zakonitosti ako je povrijeđen zakon.

(2) Državni odvjetnik Republike Hrvatske podignut će zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv sudske odluke donesene u postupku na način koji predstavlja kršenje temeljnih ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom, zakonom ili međunarodnim pravom.

...“

B. Mjerodavno poredbeno pravo

Članak 419. srpskog Zakonika o krivičnom postupku („Službeni list”, br. 70/01 i 68/02) glasi kako slijedi:

„Protiv pravomoćnih sudskih odluka i protiv sudskog postupka koji je prethodio tim pravomoćnim odlukama nadležni javni tužitelj može podignuti zahtjev za zaštitu zakonitosti ako je povrijeđen zakon.“

PRIGOVORI

Podnositelj zahtjeva prigovara na temelju članka 6., stavaka 1. i 3.(c) Konvencije zbog činjenice da je ročište od 8. rujna 2005. godine održano u njegovoj odsutnosti.

PRAVO

Podnositelj zahtjeva prigovara da je ročište od 8. rujna 2005. godine održano u njegovoj odsutnosti iako je dostavio medicinsku potvrdu iz koje je bilo vidljivo da nije mogao hodati. Pozvao se na članak 6., stavke 1. i 3.(c) i (d) Konvencije, koji u svojim mjerodavnim dijelovima glase kako slijedi:

“1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo...da sud...u razumnoj roku ispita njegov slučaj...

...

3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava:

...

c) da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kad to nalažu interesi pravde;

d) da ispituje ili dade ispitati svjedoke optužbe i da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe;“

Vlada tvrdi da je zahtjev podnesen nakon proteka roka od šest mjeseci i da podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva. S tim u vezi tvrde da niti zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude niti zahtjev za zaštitu zakonitosti nisu pravna sredstva koje je trebalo iscrpiti. Pravi način iscrpljivanja domaćih pravnih lijekova bio bi da je podnositelj zahtjeva podnio ustavnu tužbu protiv pravomoćne presude Županijskog suda u Varaždinu od 2. studenog 2005. godine. Nadalje, podnositelj zahtjeva nije prigovorio pred nacionalnim sudovima zbog povrede na koju se poziva pred Sudom.

Podnositelj zahtjeva nije dostavio nikakav odgovor.

Sud ne mora dotaći sva otvorena pitanja koja je navela Vlada, nego samo treba odgovoriti na pitanje treba li zahtjev za zaštitu zakonitosti smatrati mjerodavnim domaćim pravnim sredstvom koje treba iscrpiti u svrhu članka 35., stavka 1. Konvencije.

Sud primjećuje da su zahtjevi sadržani u članku 35., stavku 1. koji se tiču iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava i rok od šest mjeseci u međusobnom odnosu, jer ne samo što su kombinirani u istome članku, nego su isto tako izrečeni u jednoj rečenici čije gramatičko tumačenje podrazumijeva takav međusobni odnos (vidi odluku Komisije u predmetu *Hatjianastasiou v. Greece*, br. 12945/87, od 4. travnja 1990. i *Berdzenishvili v. Russia* (dec.) br. 31697/03, ECHR 2004-II (izvaci).

Sud nadalje primjećuje kako je svrha pravila o šestomjesečnom roku da promiče pravnu sigurnost i osigura da se s predmetima koji nastaju na temelju Konvencije postupa u razumnoj roku. Nadalje, ono treba štiti i vlasti i druge osobe kojih se to tiče od toga da kroz produljeno vremensko razdoblje budu u neizvjesnosti. Konačno, ono treba i osigurati mogućnosti utvrđivanja činjeničnog stanja u predmetu prije nego ta mogućnost nestane, čime

bi pošteno preispitivanje pitanja o kojemu je riječ postalo gotovo nemoguće (vidi odluku Komisije u predmetu *Kelly v. the United Kingdom*, br. 10626/83 od 7. svibnja 1985., Decisions and Reports (DR) 42, STR. 205 I U PREMETU *Baybora and Others v. Cyprus* (dec.), br. 77116/01, 22. listopada 2002.).

U ovome predmetu Sud bilježi da je zahtjev podnositelja zahtjeva za izvanrednim preispitivanjem pravomoćne presude Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio 9. ožujka 2006. godine, jer se podnositelj zahtjeva nije u tom zahtjevu pozvao na zakonom propisane razloge. Nakon toga je podnositelj zahtjeva 16. listopada 2006. godine zatražio od Državnog odvjetništva da podigne zahtjev za zaštitu zakonitosti. Taj je zahtjev odbijen 11. srpnja 2007. godine.

Zahtjev je podnesen Sudu 4. siječnja 2008. godine, dakle u razdoblju kraćem od šest mjeseci od dana donošenja odluke kojom je odbijen zahtjev podnositelja zahtjeva za podizanjem zahtjeva za zaštitu zakonitosti, ali u razdoblju dužem od šest mjeseci od presude Vrhovnoga suda, ako pretpostavimo da je to odluka koja se uzima u obzir. Slijedi da Sud može postupati po zahtjevu samo ako se zahtjev za zaštitu zakonitosti smatra pravnim lijekom u smislu članka 35., stavka 1. Konvencije, u kojem slučaju rok od šest mjeseci propisan u tom članku treba računati od datuma odluke državnog odvjetništva da odbije zahtjev podnositelja zahtjeva.

Sud bilježi kako u svakom slučaju ima nadležnost ocijeniti, u svjetlu osobitih činjenica, može li pravno sredstvo pružiti mogućnost djelotvorne i dostatne zadovoljštine u smislu općenito priznatih pravila međunarodnoga prava koja se tiču iscrpljenja domaćih pravnih sredstava, i, ako ne, isključiti ga iz razmatranja primjenjujući rok od šest mjeseci.

Sud podsjeća da je, prema ustaljenoj sudskoj praksi, svrha pravila o domaćim pravnim sredstvima, sadržanog u članku 35., stavku 1. Konvencije, državama ugovornicama pružiti priliku da spriječe ili isprave navodne povrede prije nego što ih predoče Sudu. Sud bilježi da se pri primjeni ovoga pravila mora dužno uzeti u obzir kontekst. Stoga je priznao da se članak 35., stavak 1. mora primijeniti uz određeni stupanj fleksibilnosti i bez prekomjernoga formalizma (vidi predmet *Akdivar and Others v. Turkey*, 16. rujna 1996., *Reports* 1996-IV, stavak 69.).

S tim u vezi Sud ponavlja da djelotvorno domaće pravno sredstvo mora biti dijelom redovnoga procesa davanja zadovoljštine, i ne može biti diskrecijske naravi. Pravna sredstva koja nisu izravno dostupna podnositelju zahtjeva, i ovise o diskreciji javnoga dužnosnika ili tijela ne mogu se smatrati djelotvornima (vidi, između mnogo drugih izvora prava, odluku Komisije u predmetu *X. v. Ireland*, br. 9136/80 od 10. srpnja 1981, Decisions and Reports (DR), 26, str. 242; odluku Komisije u predmetu *V.S. v. the Slovak Republic*, br. 30894/96, od 22. listopada 1997; odluku Komisije u predmetu *Malfatti v. the Slovak Republic*, br. 38855/97, od 1. srpnja 1998; predmet *Kucherenko v. Ukraine* 8de) br. 41974/98, 4. svibnja 1999; predmet *A. v. Finland* (dec.), br. 44998/98, 8. siječanj 2004 i odluku *Lepojić v. Serbia*, br. 13909/05, st. 53., 6. studeni 2007.).

Budući da članak 35., stavak 1. ne traži korištenje tih pravnih sredstava on ne dopušta odgodu početka roka od šest mjeseci zbog toga što ih se iskoristilo (vidi predmete *Prysttavka v. Ukraine* (de.), br. 21287/02, ECHR 2002-X i *Nenkov v. Bulgaria* (dex), br. 24128/02, 7. listopada 2008.).

Glede zahtjeva za zaštitu zakonitosti, Sud bilježi da okrivljeniku u kaznenom postupku nije dozvoljeno izravno podnijeti takav zahtjev, nego samo putem državnog odvjetništva. Glede odluke o tome hoće li ili neće podnijeti taj zahtjev, državno odvjetništvo ima neograničenu slobodu. Stranka u postupku, uključujući i okrivljenika, nema nikakvo pravo, priznato na temelju domaćega prava, na to da državni odvjetnik podigne takav zahtjev. Uz to, kad okrivljenik zatraži od državnog odvjetništva podizanje tog zahtjeva, diskrecijsko pravo koje ima državni odvjetnik dozvoljava mu da odbaci zahtjev stranke bez obrazloženja. Kad je takav zahtjev podignut, stranka u postupku na koju se taj zahtjev odnosi nije okrivljenik, nego državni odvjetnik.

Sud stoga nalazi da je samo državni odvjetnik mogao podnijeti zahtjev za zaštitu zakonitosti u ime podnositelja zahtjeva, i, štoviše, da je ovaj imao potpunu slobodu glede odluke hoće li ili neće to učiniti. I dok je podnositelj zahtjeva mogao tražiti da ovaj zahtjev bude podignut, on zasigurno nije imao nikakvo *pravo* prema nacionalnome pravu osobno koristiti ovo pravno sredstvo. Tako zahtjev za zaštitu zakonitosti nije djelotvorno pravno sredstvo u smislu članka 35., stavka 1. Konvencije.

Sud bilježi kako točno isto pravno sredstvo kao i ovo u ovome predmetu postoji na temelju članka 419. srpskog Zakonika o krivičnom postupku i da je već u jednome predmetu koji se tiče Srbije utvrdio kako to nije pravno sredstvo koje treba iscrpiti (vidi predmet *Lepojić v. Serbia*, br. 13909/05, st. 54., 6. studeni 2007.).

Sud tako dolazi do zaključka da je rok od šest mjeseci počeo teći najkasnije 9. ožujka 2006. godine, kad je Vrhovni sud odbio zahtjev podnositelja zahtjeva za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude, čak i pretpostavivši da je to pravno sredstvo koje je trebalo iscrpiti. Zahtjev je podnesen 4. siječnja 2008. godine, više od šest mjeseci nakon toga.

Slijedi da je ovaj zahtjev podnesen izvan roka, i da ga treba odbiti u skladu sa člankom 35., stavicima 3. i 4. Konvencije.

Iz tih razloga, Sud jednoglasno

utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Søren Nielsen

Tajnik

Christos Rozakis

Predsjednik